

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра країнознавства та туризму

МІШИН О.В.

Міжнародні системи і глобальний розвиток

Навчально-методичний комплекс

для студентів освітнього рівня «Магістр»

**Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини»**

Спеціальність: С6 «Географія та регіональні студії»

Освітньо-наукова програма: «Африканістика»

КИЇВ – 2026

Мішин О.В.

Міжнародні системи і глобальний розвиток: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності С6 «Географія та регіональні студії» [електронне видання]/ О,В, Мішин. - К, 2026. 29 с.

Рецензенти: Яценко Б. П., д. геогр. н., проф. кафедри країнознавства та туризму географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Запотоцький С.П., д.геогр.н., професор кафедри економічної та соціальної географії

Рекомендовано до публікації Вченою радою географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка Протокол № 1 від 4 вересня 2026 р.

Дисципліна «Міжнародні системи і глобальний розвиток» присвячена вивченню сучасних теорій та концептуальних засад аналізу міжнародних відносин та глобальних проблем з фокусом на особливості, стратегічні перспективи, ризиків та загроз у розвитку Африки її регіонів та держав. Окремими складовими дисципліни є вивчення теорій міжнародних відносин, історичних типів міжнародних систем, впливу неоколоніалізму на політичний розвиток Африки, місця й ролі Африки в сучасній системі міжнародних відносин й глобальних проблем та викликів.

Зміст навчально-методичного комплексу розкриває структуру дисципліни «Міжнародні системи і глобальний розвиток», основні навчальні цілі та програмні результати, містить розгорнуту програму дисципліни.

Рекомендовано для студентів освітнього рівня магістр, що навчаються за освітньо-науковою програмою «Африканістика» галузі знань С. «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С6 Географія та регіональні студії Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЗМІСТ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ І ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК».....	4
РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ	
ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА 1. Еволюція міжнародних систем та африканський простір	
Тема 1. Проблема системності в міжнародних відносинах	16
Тема 2. Міжнародна система та сучасні теорії міжнародних відносин.	16
Перелік питань, що виносяться на семінарське заняття 1. Місце Африканського регіону в міжнародній системі, та завдань для самостійної роботи	17
Тема 3. Історичні типи міжнародних систем та місце африканського простору в них.....	18
Перелік питань, що виносяться на семінарське заняття 2. Африка в структурі світової колоніальної системи (європейський колоніалізм), та завдань для самостійної роботи	18
Тема 4. Вплив колоніалізму на політичний розвиток Африки	19
Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 3. Африка в структурі світової колоніальної системи (неєвропейський колоніалізм), та завдань для самостійної роботи	20
ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА 2.	
АФРИКА ТА АКУТАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	
Тема 5. Африка в сучасній системі міжнародних відносин	21
Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 4. Африка у політиці впливових зовнішніх акторів, та завдань для самостійної роботи	21
Тема 6. Безпекова динаміка в державах Африки	22
Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 5. Сучасні політичні проблеми розвитку держав Африки, та завдань для самостійної роботи	23
Тема 7. Соціально-економічні виклики розвитку держав Африки	24
Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 6. Африка та реформа інститутів глобального управління, та завдань для самостійної роботи	24
Самостійне опрацювання індивідуального дослідного завдання й підготовка до семінарського заняття 7. Африканські держави (на прикладі за вибором студента) як актори міжнародних відносин	25
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВИНЕСЕНИХ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	27

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ І ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК»

ВСТУП

Навчальна дисципліна “Міжнародні системи і глобальний розвиток” є обов’язковою складовою освітньо-наукової програми “Африканістика” підготовки фахівців за освітнім рівнем “Магістр” галузь знань С “Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини”, спеціальності С6 “Географія та регіональні студії”, викладається студентам у 1 семестрі в обсязі 4 кредити ECTS.

1. Мета дисципліни: сформувати у студентів розуміння та здатність до застосування сучасних теорій міжнародних відносин та концептуальних засад аналізу проблем глобального розвитку задля розв’язання різнопрофільних задач дослідницького та інноваційного характеру, фахової оцінки та експертизи в контексті особливостей, стратегічних перспектив, ризиків та загроз у розвитку Африки її регіонів/держав та на локальному рівні.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- 1) Навички роботи з літературними та статистичними джерелами
- 2) Розуміння й вміння застосовувати загальнонаукові та релевантні спеціальні методи досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна “Міжнародні системи і глобальний розвиток” присвячена вивченню сучасних теорій та концептуальних засад аналізу міжнародних відносин та глобальних проблем з фокусом на особливості, стратегічні перспективи, ризиків та загроз у розвитку Африки її регіонів та держав. Окремими складовими дисципліни є вивчення теорій міжнародних відносин, історичних типів міжнародних систем, впливу неоколоніалізму на політичний розвиток Африки, місця й ролі Африки в сучасній системі міжнародних відносин й глобальних проблем та викликів.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни: Навчальна дисципліна “Міжнародні системи і глобальний розвиток” націлена на формування у майбутніх фахівців здатності мислити категоріями системності в міжнародних відносинах і надбання фахових компетентностей, необхідних для аналізу ролі держав Африки в сучасній системі міжнародних відносин та в контексті глобальних проблем і викликів, зокрема:

- ✓ Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК01);
- ✓ Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК02);
- ✓ Здатність проводити дослідження на відповідному рівні (ЗК03);
- ✓ Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК07);
- ✓ Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК08);
- ✓ Здатність до використання географічних та дотичних до них теорій та концепцій взаємодії людини та довкілля, просторової (територіальної) організації суспільства, сталого регіонального та міського розвитку, збалансованого природокористування, ландшафтного різноманіття, просторового планування, врахування соціально-економічних та природних закономірностей формування та розвитку регіонів для дослідження та інтерпретації просторових процесів і явищ (СК01);
- ✓ Здатність до комплексного просторового мислення, дослідження просторових (територіальних) відношень та взаємодії на глобальному, регіональному та локальному рівнях (СК03);
- ✓ Здатність використовувати методи географічних досліджень, аналізу та моделювання із застосуванням ГІС-технологій, просторової аналітики та географічного прогнозування для розв’язання конкретних науково-прикладних проблем регіонального та міського розвитку, природокористування, просторового планування (СК05).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	1. ЗНАТИ:			
1.1.	Сутність і основні характеристики міжнародних систем як об'єкту наукових досліджень	Лекція, семінарське заняття	Бліц-опитування, залік	4%
1.2.	Сутність сучасних теорій міжнародних відносин	Лекція, семінарське заняття		4%
1.3.	Сутність поглядів сучасних західних та африканських дослідників на роль Африки в міжнародній системі	Лекція, семінарське заняття		4%
1.4.	Історичні типи міжнародних систем	Лекція, семінарське заняття		4%
1.5.	Наслідки доби колоніалізму для сучасної Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
1.6.	Сутність концепцій та проявів неоколоніалізму в міжнародних відносинах й сучасному розвитку держав Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
1.7.	Джерела конфліктності та сучасні риси безпекової динаміки в державах Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
1.8.	Сутність та прояви соціально-економічних викликів в розвитку держав Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
	ВМІТИ:			
2.1.	Здійснювати пошук та оброблення, критичний аналіз релевантної інформації.	Самостійна робота, дискусія	Письмові анотації -огляди, дискусія	6%
2.2.	Застосовувати сучасні теорії міжнародних відносин до виявлення, постановки й вирішення науково-прикладних проблем	Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%
2.3.	Застосовувати ключові ознаки світової колоніальної системи до обґрунтування наслідків колоніалізму в Африці	Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%
2.4.	Застосовувати сучасні концепції й емпірико-аналітичну аргументацію до аналізу проявів неоколоніалізму в сучасних міжнародних	Семінарське заняття, самостійна робота,	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%

	відносинах	дискусія		
2.5.	Застосовувати прийоми та способи системного підходу, критичного мислення до аналізу проблем безпекової динаміки в державах Африки	Семінарське заняття, самотійна робота, дискусія	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%
2.6.	Застосовувати прийоми та способи критичного аналізу до виявлення сучасних політичних проблем розвитку держав Африки	Семінарське заняття, самотійна робота, дискусія	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%
2.7.	Застосовувати прийоми та способи критичного аналізу до виявлення соціально-економічних викликів розвитку держав Африки	Семінарське заняття, самотійна робота, дискусія	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%
2.8.	Застосовувати системну теорію до характеристики міжнародних відносин держав Африки	Семінарське заняття, самотійна робота, дискусія	Аналітична довідка, захист індивідуального дослідного завдання, залік	6%
	КОМУНІКАЦІЯ			
3.	Комунікація: вдосконалення практичних навичок усної та письмової презентації результатів, аргументації та рецензування результатів ґрунтування висновків самотійної роботи та індивідуального дослідного завдання.	Доповідь на семінарі, участь у дискусії	Аналітична довідка, виступ, дискусія, захист індивідуального дослідного завдання, залік	10%
	АВТОНОМНІСТЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ			
4.	Автономність та відповідальність: здатність до організації власного навчання й виконання завдань до самотійної роботи, у т.ч. індивідуального дослідного завдання, змістовно й вчасно; відповідального формулювання аргументації, обґрунтування й обстоювання власної точки зору на основі релевантного та критичного застосування наукових засад й принципів дослідної діяльності з дотриманням академічної доброчесності.	Доповідь на семінарі, участь у дискусії	Релевантність та валідність письмових та усних презентацій, аргументації в процесі дискусій, індивідуального дослідного завдання	10%

7. Схема формування оцінки.

Рівень досягнення усіх запланованих результатів навчання визначається за результатами бліц-опитувань, рівня виконання аналітичних завдань, усних презентацій/виступів на семінарських заняттях, участі у дискусіях та захисті індивідуального дослідного завдання, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання 1.1.- 1.8 (знання) до 4% за кожний;
- результати навчання 2.1.-2.8 (вміння) до 6% за кожний;
- результати навчання 3 (комунікація) до 10%
- Результати навчання 4 (автономність і відповідальність) - до 10%

7.1. Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено дві змістовні частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, які були отримані при оцінюванні бліц-опитувань, роботи на семінарських заняттях, виконанні завдань для самостійної роботи. При цьому участь у дискусії (виступ на семінарі) оцінюється (більший інтервал 2- 6 балів) за наступною шкалою:

- *Високий рівень:* глибокий аналіз, використання англомовних джерел, системне мислення, чітка аргументація.
- *Середній рівень:* репродуктивне викладення матеріалу, незначні помилки в термінології.
- *Низький рівень:* пасивна участь, відсутність власної аналітичної позиції.

Письмова анотація-огляд (аналітична довідка) оцінює здатність до критичного аналізу інформації, дотримання академічної доброчесності, якість оформлення та відповідність структурі кейсу (бальний інтервал 24 – 60 балів).

Організація оцінювання: тематичні бліц-опитування проводяться по завершенні кожної зі змістовних частин у тестовій формі; виконання завдань для самостійної роботи, робота на семінарських заняттях оцінюються по виконанню,

відповідно до графіка проведення занять.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку - 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (рекомендований мінімум) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску для заліку є доопрацювання результатів завдань для самостійної роботи, що додатково оцінюється викладачем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться усно у форматі захисту індивідуального дослідного завдання. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових - 24 (60% максимальної кількості балів, відведених на підсумкову форму контролю).

Оцінювання за формами контролю:

	M1		M2	
	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>
Бліц-опитування	«3» x 1 = 3	«6» x 1 = 6	«3» x 1 = 3	«6» x 1 = 6
Участь у дискусії на семінарських заняттях	«4» x 3 = 12	«6» x 3 = 18	«2» x 4 = 12	«4,5» x 4 = 18
Виконання завдання для самостійної роботи	«1» x 3 = 3	«2» x 3 = 6	«1» x 1 = 3	«2» x 3 = 6
Презентація та захист індивідуального дослідного завдання			«24» x 1 = 24	«40» x 1 = 40
«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент. 1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. * – усі завдання для самостійної роботи мають пошуково-аналітичний характер				

Критерії оцінювання ІДЗ (від 24 до 40 балів)

Компоненти оцінювання	Низький рівень (Разом: 24–28 балів)	Середній рівень (Разом: 29–34 балів)	Високий рівень (Разом: 35–40 балів)
1. Аналітичне есе <i>(Макс. 20 балів)</i>	12–14 балів: Робота має репродуктивний характер. Слабкий аналіз, обмежена джерельна база (без англomовних праць). Помилки в оформленні.	15–17 балів: Тема розкрита, є спроба аналізу. Використано базову літературу. Проте відсутній авторський прогноз та ГІС-візуалізація.	18–20 балів: Глибокий системний аналіз. Залучено актуальні англomовні звіти (ООН, АС 2020–2025). Самостійно розроблено SWOT- або порівняльні матриці. Дотримано доброчесності.

Компоненти оцінювання	Низький рівень (Разом: 24–28 балів)	Середній рівень (Разом: 29–34 балів)	Високий рівень (Разом: 35–40 балів)
3. Участь у дискусії та опонування (Макс. 8 балів)	5–6 балів: Пасивні відповіді на запитання викладача. Студент не бере участі в обговоренні робіт інших магістрантів.	7 балів: Студент відповідає на більшість запитань, але аргументи поверхневі. Задає шаблонні питання колегам під час семінару.	8 балів: Блискучі, аргументовані відповіді на критику. Активне та професійне рецензування доповідей інших студентів із використанням релевантних теорій МВ.
РАЗОМ	Робота задовольняє мінімальні вимоги. Студент отримує допуск до загального заліку, але потребує покращення аналітичних навичок.	Завдання виконано добре, але є прогалини в аналітичній аргументації або залученні інноваційних методів.	Студент демонструє відмінні фахові компетентності дослідника-африканіста, здатний до автономного просторового мислення

Загалом формування оцінки спирається на “Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка” (друга редакція), що введено в дію наказом ректора №170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.3. Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

8. Структура навчальної дисципліни

	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовна частина 1. Еволюція міжнародних систем та африканський простір				
1	Вступ Тема 1. Проблема системності в міжнародних відносинах	2		5
2	Тема 2. Міжнародна система та сучасні теорії міжнародних відносин.	2		5
3	Місце Африканського регіону в міжнародній системі		2	7
4	Тема 3. Історичні типи міжнародних систем та місце африканського простору в них.	2		5
5	Африка в структурі світової колоніальної системи (європейський колоніалізм).		2	7
6	Тема 4. Вплив колоніалізму на політичний розвиток Африки.	2		5
7	Африка в структурі світової колоніальної системи (неєвропейський колоніалізм).		2	7
Змістовна частина 2. Африка та актуальні проблеми глобального розвитку				
8	Тема 5. Африка в сучасній системі міжнародних відносин.	2		5
9	Африка у політиці впливових зовнішніх акторів		2	7
10	Тема 6. Безпекова динаміка в державах Африки	2		5
11	Сучасні політичні проблеми розвитку держав Африки		2	7
12	Тема 7. Соціально-економічні виклики розвитку держав Африки	2		5
13	Африка та реформа інститутів глобального управління		2	7
	Африканські держави (на прикладі за вибором студента) як актори міжнародних відносин		2	13
	ВСЬОГО	14	14	90

Загальний обсяг *120 год.*, в тому числі:

Лекцій – *14 год.*

Семінарські заняття – *14 год.*

Самостійна робота – *90 год.*

Консультації - *2 год.*

9. Рекомендована література

Основна:

1. Коппель, Олена. Міжнародні системи та глобальний розвиток, «Знання», Київ, 2014.
2. Саїд, Едвард Ваді. Орієнталізм. «Комубук», 2025.
3. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри), 2015. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u362/suchasni_mizhnarodni_sistemi_ta_globalniy_rozvitok_0.pdf
4. Alexey M. Vasiliev, Denis A. Degterev, Timothy M. Shaw, Africa and the Formation of the New System of International Relations Rethinking Decolonization and Foreign Policy Concepts, 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/350431431_AFRICA_AND_THE_FORMATION_OF_THE_NEW_SYSTEM_OF_INTERNATIONAL_RELATIONS_-_RETHINKING_DECOLONIZATION_AND_FOREIGN_POLICY_CONCEPTS
5. Beth Elise Whitaker, John Frank Clark. Africa's International Relations Balancing Domestic & Global Interests. Lynne Rienner Publishers. 2018

Додаткова:

1. Богомолов, Олександр (2018) Імена революції: дискурс Арабської весни. Видавничий дім Дмитра Бураго. Київ.
2. Кальвас, Пьотр Ібрагім (2018) Єгипет: Харам, Халяль. В-во: Човен.
3. Мандела, Нельсон (2015) Довгий шлях до свободи. В-во: К.І.С.
4. Сатиго, Ірина. Сенгор: утопічно-філософські фрейми біографії // Problems of Literary Criticism, № 90, 2014
5. Фалоїн, Діпо (2025)ю Африка — не країна. Розвінчуючи стереотипи про строкатий континент. Наш Формат.
6. Adeoye Akinola et.al. (2024) The Resurgence of Military Coups and Democratic Relapse in Africa, UJ's Institute for Pan-African Thought and Conversatio.
7. Africa Under Colonial Domination, 1880-1935, Unesco. International Scientific Committee for the Drafting of a General History of Africa, 1990.
8. Ali Al'Amin Mazrui (1977) Africa's International Relations The Diplomacy of Dependency and Change. Taylor & Francis.
9. Ali Onur Tepeciklioğlu, Elem Eyice Tepeciklioğlu (2021) Turkey in Africa A New Emerging Power? Routledge.
10. Amitav Acharya, Kwesi Aning, Paul-Henri Bischoff (2015) Africa in Global International Relations: Emerging Approaches to Theory and Practice. Routledge.

11. Carol Chi Ngang, Denis Nfor Yuni, Emeka C. Iloh (2025) Colonial Heritage and the Socio- Economic Development of Africa. Springer Nature Link.
12. Charles M. Fombad, Nico Steytler (2020) Corruption and Constitutionalism in Africa. Oxford University Press.
13. Christoph Kubica (2023). Postcolonial Perspectives on Political Practice in South Africa. GRIN Verlag.
14. Christopher Changwe Nshimbi, Leon Mwamba Tshimpaka, Samuel Ojo Oloruntoba (2023) Africa-EU Relations and the African Continental Free Trade Area. Springer Nature Link.
15. Christopher Clapham (1996). Africa and the International System The Politics of State Survival. Cambridge University Press&Assessments.
16. Deborah Brautigam (2011) The Dragon's Gift The Real Story of China in Africa, Oxford University Press.
17. Elwood D. Dunn, Amos J. Beyan, Carl Patrick Burrowes (2000) Historical Dictionary of Liberia. Bloomsbury Publishing.
18. Errol A. Henderson (2015) African Realism? International Relations Theory and Africa's Wars in the Postcolonial Era. Rowman&Littlefield.
19. Fantu Cheru, Scarlett Cornelissen, Timothy M. Shaw (2016) Africa and International Relations in the 21st Century. Springer Nature Link.
20. Gordon Moyo, Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni (2025) Global Storms and Africa in World Politics: Contemporary Challenges and Decolonial Responses. Springer Nature Link.
21. Gorm Rye Olsen, Ulf Engel (2004) Africa and the North Between Globalization and Marginalization. OAPEN.
22. Hamza R'boul (2025) African Epistemologies for Criticality, Decoloniality and Interculturality. Routledge.
23. J. Millard Burr, Robert O. Collins (2019) Requiem for the Sudan War, Drought, and Disaster Relief on the Nile. Routledge.
24. K. Dunn, T. Shaw (2001) Africa's Challenge to International Relations Theory. Palgrave Publishers.
25. Kwame Nkrumah (1964) Consciencism: Philosophy and Ideology for De-Colonization. Heinemann, London.
26. Mark W. DeLancey (2019) African International Relations An Annotated Bibliography. Routledge.
27. Martin Plaut, Sarah Vaughan (2023) Understanding Ethiopia's Tigray War. Hurst Publishers.
28. Martin S. Shanguhya, Toyin Falola (2018) The Palgrave Handbook of African Colonial and Postcolonial History. Springer Nature Link.
29. Molefi Kete Asante (2013) An Afrocentric Manifesto Toward an African Renaissance. Wiley.
30. Mostafa Minawi (2016) The Ottoman Scramble for Africa Empire and Diplomacy in the Sahara and the Hijaz. Stanford University Press.
31. Patricia Olney (2021) Foreign Perceptions of the United States Under Donald Trump/ Lexington Books.

32. Patrick J. McGowan, Philip Nel, Scarlett Cornelissen (2007) Power, Wealth and Global Equity An International Relations Textbook for Africa. Juta Academic.
33. Paul D. Williams (2016) War and Conflict in Africa. Wiley.
34. Paul E. Lovejoy (2011) Transformations in Slavery A History of Slavery in Africa. Cambridge University Press&Assessment.
35. Paul-Henri Bischoff (2020) African Foreign Policies Selecting Signifiers to Explain Agency. Routledge.
36. Raymond Kwun-Sun Lau (2021) Responding to Mass Atrocities in Africa Protection First and Justice Later. Routledge.
37. Scott Straus (2013) The Order of Genocide Race, Power, and War in Rwanda. Cornell University Press.
38. Stephen Howe (1998) Afrocentrism Mythical Pasts and Imagined Homes. Verso Books.
39. Toyin Falola, Olajumoke Yacob-Haliso (2023) African Refugees. Cambridge University Press&Assessment.

Міжнародні системи і глобальний розвиток

РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА 1.

ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА АФРИКАНСЬКИЙ ПРОСТІР

Тема 1. Проблема системності в міжнародних відносинах

Мета: Сформувати у студентів системне наукове розуміння сутності, структури та закономірностей функціонування міжнародних систем; з'ясувати специфіку та історичні передумови виокремлення африканського геополітичного простору як особливої регіональної підсистеми міжнародних відносин, а також розвинути навички критичного аналізу сучасного статусу держав Африки в умовах глобальних трансформацій.

Зміст лекції: Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження. Сутність і основні характеристики системності. Системні функції в науці міжнародних відносин. Термінологічний апарат системної теорії. Принципи системного аналізу явища міжнародних відносин. Міжнародні відносини крізь призму системності. Африканська підсистема міжнародних відносин: ключові характеристики.

Студентам слід звернути увагу на специфіку формування регіональних підсистем на прикладі Африканського Рогу та Західної Африки.

Тема 2. Міжнародна система та сучасні теорії міжнародних відносин

Мета: Сформувати у студентів цілісне розуміння передумов, етапів та геополітичних наслідків європейської колоніальної експансії в Африці; детально проаналізувати сутність, відмінності та просторові особливості британської, французької та португальської моделей колоніального управління, а також з'ясувати їхній тривалий вплив на специфіку формування державних кордонів та інституційну архітектуру сучасних африканських країн.

Зміст лекції: Реалізм та неореалізм в міжнародних відносинах. Лібералізм та неолібералізм. Підходи конструктивістів до аналізу міжнародних систем. Феміністичні концепції теорії міжнародних відносин. Статус африканських держав в світовій політиці з точки зору основних шкіл міжнародних відносин.

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 1: Місце Африканського регіону в міжнародній системі:

1. Погляди сучасних західних дослідників на роль Африки в міжнародній системі. Орієнталізм та Африка.
2. Погляди африканських дослідників на місце Африки в міжнародній системі. Афроцентричність. Африка, як частина Глобального Півдня
3. Наслідки доби колоніалізму для сучасної Африки. Неокolonіалізм та його прояви
4. Характеристика африканської держави, як актора міжнародних відносин. Чинники, що підривають суверенітет держав Африки
5. Сучасний стан panaфриканської солідарності
6. Особливості регіоналізації Африканського континенту. Лінії суспільно-політичних розколів в Африці

Перелік завдань для самостійної роботи:

1. Опишіть структурні компоненти міжнародної системи
2. Дайте характеристику африканського політико-безпекового простору з точки зору системної теорії
3. Дати визначення категорії «національний інтерес» з точки зору різних шкіл міжнародних відносин. Описати національні інтереси провідних держав Африки (Єгипет, Алжир, Нігерія, Ефіопія, Кенія, ПАР)
4. Проблеми вимірювання могутності держав Африки у міжнародній системі.
5. Провести компаративний аналіз понять «Орієнталізм» (за Е. Саїдом) та «Афроцентричність» (за М. Асанте). Скласти порівняльну матрицю.

Джерела:

Коппель, О. (2014) Міжнародні системи та глобальний розвиток. «Знання». Київ.

Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри), 2015.

Christopher Clapham, Africa and the International System The Politics of State Survival, 1996.

Molefi Kete Asante, An Afrocentric Manifesto Toward an African Renaissance, 2013.

Errol A. Henderson, African Realism? International Relations Theory and Africa's

Wars in the Postcolonial Era, 2015.

Amitav Acharya, Kwesi Aning, Paul-Henri Bischoff, Africa in Global International Relations: Emerging Approaches to Theory and Practice, 2015.

Fantu Cheru, Scarlett Cornelissen, Timothy M. Shaw, Africa and International Relations in the 21st Century, 2016.

Тема 3. Історичні типи міжнародних систем та місце африканського простору в них

Мета: Сформувати у студентів системні знання про еволюцію історичних типів міжнародних систем (від Вестфальської до Версальсько-Вашингтонської) та розкрити просторово-політичний механізм поступового втягування Африканського континенту у світову політику; детально проаналізувати геополітичні наслідки Берлінської конференції 1884–1885 років як ключового фактора формування колоніальних кордонів та інституціоналізації «Берлінського порядку» в Африці.

Зміст лекції: Особливості міжнародних відносин довестфальського періоду. Ключові риси Вестфальської системи міжнародних відносин та її вплив на Африку. Початок європейського проникнення до Африки та його мотиви. Особливості Віденської системи міжнародних відносин та Африка. Африка в планах держав європейського концерту націй. Берлінська конференція 1884-1885 рр. та її наслідки для Африки. Проблема функціональності «берлінського порядку» в Африці. Країни та народи Африки в Першій світовій війні. Крах німецької колоніальної імперії в Африці. Африка в умовах Версальсько-Вашингтонської (міжвоєнної) системи міжнародних відносин. Абіссинія та криза Ліги націй.

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 2: Африка в структурі світової колоніальної системи (європейський колоніалізм):

1. Етапи європейської колонізації Африки та їхні характеристики (Африка, як частина «старого світу»; європейські географічні відкриття в Африці; освоєння узбережної зони Африки; проникнення європейців до глибинної Африки; «Бійка за Африку»; розквіт та криза колоніальних імперій)
2. Особливості португальського колоніалізму в Африці. Тордесільяська угода.

Ідея лужотропікалізму. План «Рожева мапа»

3. Іспанська колонізаційна діяльність в Африці. П'ять фортець суверенітету Іспанії в Африці
4. Специфіка британської моделі колоніалізму в Африці. Ідея асоціації. Постать Сесіля Родса
5. Особливості французької колоніальної імперії в Африці. Ідея асиміляції. Фашодська криза. Французькі колонії в роки Другої світової війни
6. Спроби Нідерландів колонізувати Африку. Австро-угорські інтереси в Африці. Дансько-норвезькі колонії в Африці
7. Бельгійські колонії в Африці. Вільна держава Конго та постать бельгійського короля Леопольда II.
8. Німецький колоніалізм в Африці та його крах. Геноцид гереро і нама у Намібії
9. Колоніальна експансія Італії в Африці. Італо-ефіопські війни. Причини втрати італійцями колоніальних володінь в Африці

Перелік завдань для самостійної роботи:

1. Опишіть спроби імперської Росії закріпитися в Африці. Місце Абіссинії в російському колоніальному проєкті
2. Дайте характеристику польським колоніальним планам в Африці після відновлення незалежності Польської держави

Джерела:

- Нельсон Мандела, Довгий шлях до свободи, 2015.
- Africa Under Colonial Domination, 1880-1935, Unesco. International Scientific Committee for the Drafting of a General History of Africa, 1990.
- K. Dunn, T. Shaw, Africa's Challenge to International Relations Theory, 2001.
- Patrick J. McGowan, Philip Nel, Scarlett Cornelissen, Power, Wealth and Global Equity An International Relations Textbook for Africa, 2007.
- Martin S. Shanguhya, Toyin Falola, The Palgrave Handbook of African Colonial and Postcolonial History, 2018.
- Mark W. DeLancey, African International Relations An Annotated Bibliography, 2019.
- Paul-Henri Bischoff, African Foreign Policies Selecting Signifiers to Explain Agency, 2020.
- Alexey M. Vasiliev, Denis A. Degterev, Timothy M. Shaw, Africa and the Formation of the New System of International Relations Rethinking Decolonization and Foreign Policy Concepts, 2021.
- Carol Chi Ngang, Denis Nfor Yuni, Emeka C. Iloh, Colonial Heritage and the Socio-Economic Development of Africa, 2025.

Тема 4. Вплив колоніалізму на політичний розвиток Африки

Мета: Сформувати у магістрантів глибоке розуміння сучасної геополітичної архітектури Африки та стратегічних інтересів провідних глобальних і регіональних акторів; детально проаналізувати інструменти, напрями та наслідки експансії США, Китаю, країн ЄС (зокрема Франції), РФ та Туреччини на континенті, а також оцінити спроможність африканських держав протидіяти новим формам неокolonіальної залежності в умовах становлення багатопольярного світу

Зміст лекції: Причини європейської колонізації Африки. Дослідження африканського континенту європейськими географами. Етапи становлення Португальської колоніальної імперії в Африці. Португальський погляд на колонізаційну політику. Французька модель колонізації Африки. Британська модель колонізації Африки. Ліберія - проблема створення переселенської держави. Проблема спротиву африканських народів іноземній колонізації.

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 3: Африка в структурі світової колоніальної системи (неєвропейський колоніалізм)

1. Проблема ісламізації Африки. Африканський простір у складі Арабського халіфату
2. Арабська колонізація Африки. Володіння Оманського султана в Африці. Суахільська цивілізація
3. Політичний розвиток османських володінь в Африці
4. Механізми формування азійських діаспор в Африці (ліванці, індуси, китайці, японці, в'єтнамці, індонезійці)
5. Проблема «трикутничкової работоргівлі» та африканські діаспори в державах Карибського басейну, Латинської та Північної Америки
6. Специфіка абіссинського експансіонізму та його ідеологічне обґрунтування

Перелік завдань для самостійної роботи:

1. Опишіть комплекс причин проявів кризи європейських колоніальних імперій в Африці
2. Перелічіть найбільші антиколоніальні повстання в Африці в XIX – I пол. XX ст.
3. Розгляньте концепцію історичних зв'язків Мадагаскару та Індонезійського архіпелагу

4. Охарактеризуйте причини формування індійської діаспори в Африці та її сучасний вплив

Джерела:

Едвард Ваді Саїд, Орієнталізм, 2001.

Ірина Сатиго, Сенгор: утопічно-філософські фрейми біографії // Problems of Literary Criticism, № 90, 2014.

Kwame Nkrumah, Consciencism: Philosophy and Ideology for De-Colonization, 1964.

Ali Al'Amin Mazrui, Africa's International Relations The Diplomacy of Dependency and Change, 1977.

Stephen Howe, Afrocentrism Mythical Pasts and Imagined Homes, 1998.

Elwood D. Dunn, Amos J. Beyan, Carl Patrick Burrowes, Historical Dictionary of Liberia, 2000.

Paul E. Lovejoy, Transformations in Slavery A History of Slavery in Africa, 2011.

Mostafa Minawi, The Ottoman Scramble for Africa Empire and Diplomacy in the Sahara and the Hijaz, 2016.

Martin Plaut, Sarah Vaughan, Understanding Ethiopia's Tigray War, 2023.

Hamza R'boul, African Epistemologies for Criticality, Decoloniality and Interculturality, 2025.

ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА 2.

АФРИКА ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Тема 5. Африка в сучасній системі міжнародних відносин

Мета: Сформувати у студентів системні знання про природу, витоки та динаміку сучасних політичних криз і внутрішніх конфліктів у країнах Африки; детально проаналізувати феномен нестабільності державних режимів (зокрема хвилю військових переворотів у Сахелі), проблеми корупції, трайбалізму та маніпуляцій із конституційними термінами причетності до влади («Third-termism»), а також оцінити ефективність інституційних механізмів врегулювання цих криз.

Зміст лекції: Проблема формування постбіполярного світу та місце Африки в ньому. Афropесимізм в період 1991-2000-х рр. Концепція «Африканського ренесансу» та її перспективи. Погляди африканських дослідників на неокolonіалізм та його прояви в сучасних міжнародних відносинах.

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 4: Африка у політиці впливових зовнішніх акторів

1. Проблеми асиметрії відносин по лінії ЄС – Африка
2. Африка у політиці Франції, ФРН та Великобританії

3. Специфіка зовнішньополітичної стратегії другої адміністрації президента США Д.Трампа щодо Африки
4. Китайське проникнення до Африки та його наслідки
5. Відносини по лінії Африка – Індія
6. Політика президента Туреччини Р.Ердогана стосовно Африки
7. Оцінки політичних та економічних впливів Росії в Африці

Перелік завдань для самостійної роботи:

1. Опишіть інструменти російської неоколоніальної експансії в Африці
2. Порівняйте політику Китаю та Індії стосовно держав Африки

Джерела:

Діпо Фалоїн, Африка — не країна. Розвінчуючи стереотипи про строкатий континент, 2025.

Gorm Rye Olsen, Ulf Engel, Africa and the North Between Globalization and Marginalization, 2004.

Deborah Brautigam, The Dragon's Gift The Real Story of China in Africa, 2011.

Beth Elise Whitaker, John Frank Clark, Africa's International Relations Balancing Domestic & Global Interests , 2018.

Ali Onur Tepeciklioğlu, Elem Eyice Tepeciklioğlu, Turkey in Africa A New Emerging Power? 2021.

Patricia Olney, Foreign Perceptions of the United States Under Donald Trump, 2021.

Christopher Changwe Nshimbi, Leon Mwamba Tshimpaka, Samuel Ojo Oloruntoba, Africa-EU Relations and the African Continental Free Trade Area, 2023

Тема 6. Безпекова динаміка в державах Африки

Мета: Сформувати у студентів цілісне розуміння сучасної архітектури безпеки в Африці та класифікації джерел внутрішніх і транскордонних конфліктів; детально проаналізувати деструктивний вплив діяльності іноземних приватних військових компаній (ПВК) на стабільність регіону, дослідити ефективність миротворчих місій ООН та Африканського Союзу в межах концепції «африканським проблемам — африканські рішення», а також оцінити масштаб і просторові тренди криз біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Зміст лекції: Джерела конфліктності в державах Африки. Тягар колоніального минулого для африканських народів. Конфліктні зони на африканському континенті. Асиметричні загрози безпеці держав Африки. Проблема найманства в сучасній Африці. Роль позаафриканських акторів в

безпековому просторі Африки. Особливості врегулювання конфліктів в Африці. Миротворчі місії ООН в Африці. Концепція «вирішення африканських проблем африканськими руками»: миротворча діяльність Африканського Союзу. Питання захисту прав біженців та ВПО в Африці.

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 5: Сучасні політичні проблеми розвитку держав Африки:

1. Внутрішні причини політичної нестабільності держав Африки. Етнічний чинник та трайбалізм. Мілітаризація етнічності. Релігійна строкатість. Чинник демографічного вибуху та панування молоді в структурі населення
2. Зовнішні чинники політичної дезорганізації держав Африки. Вплив неоколоніальних політичних практик. Роль діаспор в політичному житті держав Африки
3. Проблема демократизації держав Африки. Африканська модель державності. Країни Африки в глобальних індексах демократії
4. Антиконституціональні дисфункції в Африці: державні перевороти, сепаратизм, сецесіонізм, thirdtermism, фальсифікація виборів. Авторитарні тенденції в державах Африки
5. Корупція в політичному розвитку держав Африки та її вплив на політичну стабільність. Види корупції в Африці та її сприйняття. Індекси корумпованості держав Африки
6. Конфліктно-кризовий політичний розвиток. Кейси ЦАР, Малі, Судан, Південний Судан, Ефіопія. Аналіз геноциду в Руанді та Бурунді
7. Феномен апартеїду в ПАР та його ліквідація. Характеристика монопольного правління АНК в ПАР (1994-2024)
8. Роль жінок в політичному житті держав Африки. Кейс руандійського парламенту. Діяльність Самії Сулуху на посаді президентки Танзанії
9. Феномен «арабської весни» в Північній Африці та його наслідки. Арабські революції 2011 р. в Тунісі, Єгипті, Лівії

Перелік завдань для самостійної роботи:

1. Підготуйте аналіз причин одного з поточних конфліктів в державах Африки
2. Громадянська війна в Судані: поясніть причини складності врегулювання зазначеного конфлікту

Джерела:

Олександр Богомолів, Імена революції: дискурс Арабської весни, 2018
 Пьотр Ібрагім Кальвас, Єгипет: Харам, Халяль, 2018

- Paul D. Williams, War and Conflict in Africa, 2016
- Scott Straus, The Order of Genocide Race, Power, and War in Rwanda, 2013
- J. Millard Burr, Robert O. Collins, Requiem for the Sudan War, Drought, and Disaster Relief on the Nile, 2019
- Charles M. Fombad, Nico Steytler, Corruption and Constitutionalism in Africa, 2020
- Raymond Kwun-Sun Lau, Responding to Mass Atrocities in Africa Protection First and Justice Later, 2021
- Toyin Falola, Olajumoke Yacob-Haliso African Refugees, 2023
- Christoph Kubica, Postcolonial Perspectives on Political Practice in South Africa, 2023
- Adeoye Akinola, The Resurgence of Military Coups and Democratic Relapse in Africa, 2024
- Gorden Moyo, Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni, Global Storms and Africa in World Politics: Contemporary Challenges and Decolonial Responses, 2025

Тема 7. Соціально-економічні виклики розвитку держав Африки

Мета: Сформувати у студентів системні знання про ключові глобальні виклики та закономірності соціально-економічного розвитку сучасної Африки; детально проаналізувати феномен «ресурсного прокляття» в умовах унікального мінерально-сировинного потенціалу регіону, дослідити просторові наслідки демографічного вибуху й урбанізації, а також оцінити масштаб впливу кліматичних змін (водного й енергетичного стресу) на формування сучасних міграційних потоків та поглиблення технологічного розриву.

Зміст лекції: Проблема освоєння мінеральних ресурсів держав Африки. Потенціал відновлюваних джерел енергії в Африці. Водний стрес в Африці та його наслідки. Блакитна економіка Африки. Кліматичні зміни та їх вплив на розвиток держав Африки. Демографічні процеси в Африці. Проблема внутрішньоафриканської та зовнішньої міграції. Нелегальна міграція до країн Європи. Африка та проблема подолання цифрового розриву

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання в підготовці до семінарського заняття 6: Африка та реформа інститутів глобального управління:

1. Позиція держав Африки щодо реформи ООН. Консенсус Езульвіні

2. Проблематика реформування світових фінансових інститутів. Африка та проблема світових боргів
3. Проблеми охорони об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Африці
4. Відносини держав Африки з БРІКС та іншими центрами глобального впливу
5. Держави Африки та глобальний кліматичний порядок денний
6. Вплив пандемії COVID-19 на держави Африки
7. Участь держав Африки у пошуках шляхів завершення російської збройної агресії проти України

Перелік завдань для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте виступ одного з представників держав Африки на ГА ООН в 2025 р.
2. Дайте оцінку головуванню ПАР у «Групі 20» в 2025 р.

Джерела:

Рішард Капусцинський, Гебан, 2019.

Чімаманда Нгозі Адічі, Половина жовтого сонця,

2023 Agenda 2063: The Africa We Want, 2015.

Sophie Harman, William Brown, African Agency in International Politics, 2013

Jokasha Kalangu, Kumbirai Musiyiwa, Pantaleo Munishi, Simane Belay, Walter Leal Filho, Wuta Menas, Climate Change Adaptation in Africa: Fostering Resilience and Capacity to Adapt, 2017.

David Mickler, Maano Ramutsindela, Africa and the Sustainable Development Goals, 2019.

Socio-economic and cultural impacts of COVID-19 on Africa what responses from UNESCO? 2020.

Dawn Nagar, Challenging the United Nations Peace and Security Agenda in Africa, 2021.

Cassandra Mark-Thiesen, Michelle Sikes, Moritz Mihatsch, The Politics of Historical Memory and Commemoration in Africa, 2021.

Africa's International Relations in a Globalising World, 2022.

Artwell Nhemachena, The Russia-Ukraine War from an African Perspective, 2023.

Samuel Ramani, Putin's War on Ukraine Russia's Campaign for Global Counter-Revolution, 2023.

Самостійне опрацювання індивідуального дослідного завдання (ІДЗ) й підготовка до семінарського заняття 7. Африканські держави (на прикладі за вибором студента) як актори міжнародних відносин

Тема: Комплексний геополітичний та просторово-політичний аналіз

африканської держави як актора сучасних міжнародних відносин (на вибором студента)

Форма захисту: Презентація аналітичного есе та участь у дискусії на семінарському занятті №7.

Мета: Формування у магістрантів практичних навичок самостійного застосування системного підходу та теорій міжнародних відносин для критичного аналізу зовнішньополітичного потенціалу, національних інтересів, безпекових ризиків та стратегічних векторів взаємодії конкретної країни Африки з глобальними центрами сили та Україною.

Структурні компоненти виконання завдання

1. Аналітичне есе (обсяг 8–10 сторінок), що включає:

- *Вступ:* Обґрунтування актуальності обраної країни в архітектурі міжнародних відносин.
- *Розділ 1:* Політико-географічне положення та оцінка потенціалу могутності (ресурсний, демографічний, економічний).
- *Розділ 2:* Стратегія національної безпеки, внутрішні та зовнішні загрози суверенітету (трайбалізм, конфлікти, ПВК тощо).
- *Розділ 3:* Зовнішньополітичні пріоритети (відносини з КНР, США, ЄС, РФ) та позиція щодо російської агресії проти України.
- *Висновки:* Прогноз ролі країни у реалізації стратегії «Африканського ренесансу».

2. Усний виступ (до 7–10 хвилин): Презентація ключових тез есе з використанням візуальних матеріалів (карти, графіки, аналітичні матриці).

3. Офіційне рецензування та участь у дискусії: Опонування доповіді колеги та відповіді на перехресні запитання аудиторії.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВИНЕСЕНИХ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття «міжнародна система», її ключові характеристики, системні функції та специфіка виокремлення африканської регіональної підсистеми.
2. Компаративний аналіз теорій міжнародних відносин: особливості застосування положень реалізму/неореалізму та лібералізму/неолібералізму до дослідження держав Африки.
3. Наукові погляди на місце Глобального Півдня у світовій політиці: сутність концепцій «Орієнталізму» (за Е. Саїдом) та «Афроцентричності» (за М. Асанте).
4. Вестфальська та Віденська системи міжнародних відносин: перші етапи та мотиви європейського проникнення на Африканський континент.
5. Берлінська конференція 1884–1885 рр., її геополітичні наслідки для народів Африки та проблема функціональності «берлінського порядку».
6. Африканський простір в умовах Версальсько-Вашингтонської системи: крах німецької колоніальної імперії та Абіссинська криза Ліги Націй.
7. Компаративна характеристика європейських моделей колоніалізму в Африці: ідея асиміляції (Франція) проти ідеї асоціації / непрямого управління (Велика Британія).
8. Особливості та ідеологічне підґрунтя португальського колоніалізму в Африці (концепція лужотропікалізму та проєкт «Рожева мапа»).
9. Історичні передумови та наслідки арабської колонізації Африки (володіння Оманського султанату, Суахілійська цивілізація) та специфіка османського панування.
10. Проблема «трикутничової торгівлі» та роль африканських діаспор у політичному житті й державотворчих процесах країн Америки.
11. Трансформація статусу Африки після розпаду біполярного устрою:

феномен «афропесимізму» 1990-х років та передумови виникнення концепції «Африканського ренесансу».

12. Сучасний неоколоніалізм та його прояви: інструменти асиметрії у політичних та економічних відносинах по лінії ЄС – Африка.
13. Стратегічні цілі, інструменти та наслідки масштабного геоекономічного проникнення Китаю та Індії на Африканський континент.
14. Специфіка зовнішньополітичних та безпекових підходів США (зокрема другої адміністрації Д. Трампа) щодо взаємодії з державами Африки.
15. Геополітична активність РФ стосовно країн Африки: оцінка політичного впливу та інструменти військово-політичної/неоколоніальної експансії.
16. Джерела конфліктності в Африці: етнічний чинник, трайбалізм («мілітаризація етнічності») та релігійна строкатість як загрози національному суверенітету.
17. Антиконституційні дисфункції державного розвитку: причини відновлення хвилі військових переворотів (зокрема в Сахелі), явища *thirdtermism* та сепаратизму.
18. Архітектура безпеки на континенті: роль іноземних приватних військових компаній (ПВК) та реалізація концепції «вирішення африканських проблем африканськими руками» (миротворчість ООН та АС).
19. Соціально-економічні та екологічні виклики Африки: феномен «ресурсного прокляття», кліматичні зміни, водний та енергетичний стрес як чинники міграційних криз.
20. Позиція та дипломатичні ініціативи держав Африки (зокрема Африканського Союзу) у пошуках шляхів завершення російської збройної агресії проти України.

Навчально-методичне видання

МІШИН Олександр Васильович

Міжнародні системи і глобальний розвиток

Навчально-методичний комплекс
для студентів спеціальності
С6 Географія та регіональні студії

Електронне видання